

Szanowni Państwo,

Zapraszamy do lektury kolejnego wydania naszego „kwartalnika”. Nazwaliśmy go „Początki”, bo właśnie początkom – najwcześniejszemu okresowi w życiu dzieci, od urodzenia do 10 roku życia – poświęcamy w nim najwięcej miejsca. Będziemy wdzięczni za uwagi, komentarze, listy, pytania do ekspertów. Chcielibyśmy, aby nasz kwartalnik stał się źródłem informacji – nie tylko o realizowanych przez nas działaniach, ale także o sytuacji wczesnej edukacji w Polsce.

MAŁE DZIECKO W POLSCE

NOWE ROZPORZĄDZENIE W SPRAWIE „INNYCH FORM WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO”

Ministerstwo Edukacji Narodowej pracuje nad nowym Rozporządzeniem w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania zastępującego Rozporządzenie MEN z dnia 10 stycznia 2008 r. w tej samej sprawie (Dz. U. z 2008 r. Nr 7 poz. 38 ze zmianami).

Proponowane zmiany nowelizujące obowiązujące rozporządzenie, dotyczą:

1. Konieczności realizacji w ramach zajęć prowadzonych w innych formach wychowania przedszkolnego całej podstawy programowej wychowania przedszkolnego.
2. Zwiększenia zakresu zadań nauczyciela prowadzącego zajęcia w zespole lub punkcie poprzez nałożenie na niego obowiązku przeprowadzenia diagnozy gotowości do podjęcia nauki w szkole, w roku szkolnym poprzedzającym rok szkolny, w którym możliwe jest rozpoczęcie przez dziecko nauki w szkole podstawowej.
3. Uszczegółowienia dziennego i tygodniowego wymiaru godzin zajęć wychowania przedszkolnego, prowadzonych w zespole lub punkcie w sposób umożliwiający zrealizowanie podstawy programowej poprzez uzależnienie minimalnego wymiaru w zależności od liczebności grupy.

Z projektem nowego Rozporządzenia można się zapoznać na stronie Ministerstwa Edukacji Narodowej

http://www.bip.men.gov.pl/men_bip/akty_projekty/projekt_rozporzadzenia_20090326.pdf

ZAPROSZENIA

KONSULTACJE W RAMACH PROGRAMU „DLA DZIECI”

Na stronie internetowej programu „Dla Dzieci”

<http://www.dladzieci.org.pl/strona.php?p=38> znajdują Państwo listę lokalnych konsultantów. Można się do nich zwracać o pomoc w przygotowaniu wniosków dotacyjnych na projekty, których celem jest tworzenie jak najlepszego środowiska edukacyjnego dla małych dzieci (m.in. PO KL Działanie 9.1.1, Działanie 9.5).

Aby ułatwić Państwu współpracę z konsultantami wdrożyliśmy nową procedurę:

- Na stronie programu „Dla Dzieci” <http://www.dladzieci.org.pl/> umieściliśmy formularz, gdzie mogą opisać Państwo swoje plany związane z tworzeniem i uruchamianiem różnych działań edukacyjnych dla najmłodszych (planowana forma zajęć, wymiar, zasady działania, lokal, środki, z których zamierzają Państwo finansować działania). Wejście do formularza – przez migający banner z lewej strony.
- Po wypełnieniu pól obowiązkowych mogą Państwo opisać swój problem lub zadać konkretne pytania dotyczące prowadzenia i finansowania działań na rzecz najmłodszych.
- Wypełniony Formularz zostanie przesłany do Fundacji Komeńskiego.
- Po zapoznaniu się z opisem planowanych działań i problemem pytającego, Fundacja będzie kontaktować Państwa bezpośrednio z wybranym konsultantem lub umawiać termin rozmowy telefonicznej/ spotkania z pracownikiem Fundacji.

Można także umawiać się z konsultantami bezpośrednio, bez pośrednictwa Fundacji.

CO NOWEGO W FUNDACJI?

PROGRAM „NIEWIDZIALNE DZIECI”

Pilotażowy program finansowany ze środków Bernard van Leer Foundation rozpoczął się w styczniu 2009 r. Program realizujemy we współpracy z Fundacją „Dzieci Niczyje” oraz 5 gminami wiejskimi.

Jego celem jest wypracowanie rozwiązań zapobiegających izolacji i wykluczeniu społecznemu wiejskich dzieci do 6 roku życia i ich rodzin. Program zakłada m.in. przygotowanie narzędzi do diagnozy sytuacji małych dzieci, stworzenie modułu pomagającego gminom w tworzeniu długofalowej strategii integracji społecznej, przygotowanie raportu nt. wykluczenia społecznego małych dzieci w Polsce oraz wypracowanie i pilotaż gminnego systemu zapobiegającemu zaniedbywaniu dzieci.

W marcu 2009 r. odbyło się spotkanie zespołu eksperckiego, poświęcone wypracowaniu definicji wykluczenia społecznego małych dzieci z terenów wiejskich.

Więcej informacji o programie można znaleźć na stronie Fundacji Komeńskiego <http://www.frd.org.pl/strona.php?p=204>

PROGRAM „KLUBY PRZEDSZKOLAKA: PROFESJONALNI NAUCZYCIELE I ZAANGAŻOWANI RODZICE”

Program prowadzimy w partnerstwie i dzięki dotacji Fundacji Wspomagania Wsi. Jego celem jest stworzenie dzieciom mieszkającym na wsi jak najlepszych warunków edukacyjnych, zapewniających im dobry start szkolny, poprzez podniesienie umiejętności pedagogicznych nauczycieli oraz rozwój umiejętności wychowawczych rodziców. Fundacja Komeńskiego przygotuje i przeprowadzi szkolenia doskonalące dla nauczycieli już pracujących w Ośrodkach Przedszkolnych, szkolenia dla nowych nauczycieli przygotowujące do pracy w Ośrodkach oraz szkolenia przygotowujące nauczycieli do współpracy z rodzicami.

Stworzyliśmy program szkoleniowy wraz z materiałami edukacyjnymi uwrażliwiający nauczycieli na powiązania między rozwojem myślenia i mowy u dzieci oraz dostarczający im wiedzy i rozwiązań metodycznych, pozwalających na prowadzenie zajęć dla dzieci z zakresu wspierania rozwoju językowego.

Więcej informacji o programie znajdują Państwo na stronie Fundacji <http://www.frd.org.pl/strona.php?p=211>

PROGRAM „MAZOWIECKIE OŚRODKI PRZEDSZKOLNE”

Program, finansowany ze środków PO KL (Działanie 9.1.1) będzie prowadzony do stycznia 2011 r. Zakłada utworzenie na terenie 7 gmin woj. mazowieckiego (Mochowo, Wieczfnia Kościelna, Przasnysz, Somianka, Jakubów, Suchożebry, Grudusk) 24 Ośrodków Przedszkolnych.

PROGRAM „ANGAŻOWANIE RODZICÓW W EDUKACJĘ DZIECI”

Rodzice i nauczyciele, którzy w poprzednim kwartale uczestniczyli w warsztatach „Metoda projektów badawczych”, przeprowadzili wspólnie z dziećmi uczęszczającymi do Ośrodków konkretne projekty badawcze (na tematy wybrane przez dzieci). Efekty wspólnej pracy dzieci i rodziców zostaną zaprezentowane całej społeczności lokalnej.

Więcej informacji o programie znajdują Państwo na stronie Fundacji <http://www.frd.org.pl/strona.php?p=196>

PROGRAM „OBYWATEL DZIECKO”

W 5 gminach uczestniczących w programie przeprowadziliśmy wywiady z grupą blisko 150 dzieci w wieku 6-7 lat, w trakcie których pytaliśmy dzieci o ich opinie na temat okolicy, w której mieszkają. Najmłodszy mówili, co im się podoba w okolicy a co im przeszkadza, co chcieliby zmienić, ulepszyć, opowiadali także o swoich zainteresowaniach, marzeniach i planach na przyszłość.

Na podstawie wyników badań zostaną przygotowane raporty, które następnie zostaną przekazane lokalnym władzom. Wyniki badań posłużą do wypracowania założeń lokalnych kampanii społecznych na rzecz uwzględniania opinii dzieci w sprawach ich dotyczących, które zostaną przeprowadzone w 2010 roku.

PROGRAM „DLA DZIECI”

Zakończyliśmy przygotowania do ostatniego seminarium regionalnego poświęconego promocji wczesnej edukacji. Seminarium „Małe dziecko w Polsce – sytuacja edukacji elementarnej” zorganizowaliśmy wspólnie z Pracownią Alternatywnego Wychowania z Łodzi. Podczas seminarium swoje wystąpienia przedstawili eksperci z zakresu wczesnej edukacji oraz organizacje pozarządowe, które wypracowały modelowe rozwiązania na rzecz dzieci w wieku 3-10 lat, ich rodziców i nauczycieli.

PROGRAM „WYRÓWNYWANIE SZANS EDUKACYJNYCH DZIECI WIEJSKICH”

Program prowadzony jest na terenie 5 gmin: Kętrzyn, Lubawa, Kęsowo, Cyców i Pawłosiów. Na terenie każdej z nich przeprowadzono:

- seminarium, podczas którego przedstawiciele środowiska lokalnego tworzyli „Gminną strategię wyrównywania szans edukacyjnych”. Dokument zostanie poddany szerokim konsultacjom społecznym a następnie przedstawiony Radzie Gminy i przyjęty stosowną uchwałą.
- szkolenie „Współpraca nauczycieli i rodziców na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych” dla nauczycieli wszystkich poziomów edukacji i rodziców dzieci, podczas którego wypracowano system komunikacji pomiędzy nauczycielami i rodzicami. Powstały także zespoły, których zadaniem jest czuwanie nad realizacją zapisów „Gminnej strategii wyrównywania szans edukacyjnych” na terenie szkół i przedszkoli.
- szkolenie „Animatory Grup Zabawowych” dla osób, które będą prowadziły zajęcia w Grupach Zabawowych (na terenie każdej gminy zostaną utworzone 3 takie grupy).

PARTNERSTWO NA RZECZ ROZWOJU I EDUKACJI MAŁYCH DZIECI

Partnerstwo na Rzecz Rozwoju i Edukacji Małych Dzieci (PREMD) to ruch społeczny, którego celem jest nagłaśnianie, promowanie i działania rzecznicze zmierzające do upowszechnienia różnorodnych form wspierania rozwoju i edukacji dla małych dzieci.

Zapraszamy organizacje pozarządowe działające na rzecz wspierania rozwoju małych dzieci do przyłączania się do Partnerstwa. W chwili obecnej zrzeszamy już 42 organizacje z całej Polski. Informacja, w jaki sposób można dołączyć do Partnerstwa znajduje się na stronie <http://www.frd.org.pl/strona.php?p=76>

SZKOLENIE DLA CZŁONKÓW PARTNERSTWA

Przygotowaliśmy szkolenie dla przedstawicieli organizacji członkowskich z zakresu przygotowywania wniosków do PO KL, w ramach działania 9.1.1, 9.5, 7.2.1, 6.3. Szkolenie odbędzie się w Warszawie.

O SZTUCE I EDUKACJI

Celem sztuki nie jest nauczenie czegośkolwiek. Sztuka to cel sam w sobie. Artyści tworzą z różnych powodów – z „porywu serca”, jak chce romantyczna tradycja, ale też z „przymusu ekonomicznego”, jak podpowiada trzeźwe spojrzenie. Artyście czasem chodzi o refleksję nad samym sobą i rzeczywistością, zaś innym razem o kreowanie wymyślonego świata lub o niezmaconą przyjemność tworzenia.

Wszyscy ludzie, dzieci i dorośli, są do pewnego stopnia artystami. Wszyscy – lepiej czy gorzej – umieją śpiewać, tańczyć, pisać wiersze, ale błędem byłoby określanie rezultatów tych działań mianem „sztuki”. Sztuka to domena ludzi dorosłych, którzy potrafią przekonać innych dorosłych, że dana rzecz jest dziełem sztuki, a nie szmirą! Inne powszechnie używane terminy brzmią równie pusto lub eufemistycznie. Jeśli o mnie chodzi, to modne dziś słowo „kreatywność” kojarzy mi się raczej z kursami bukietarstwa lub plecionkarstwa. Jak mówi Piero Sacchetto, „Nie mówcie mi o kreatywności. Na dźwięk tego słowa wszystkiego mi się odechciewa”.

Zamiast uprawiać żonglerkę terminami „sztuka” czy „kreatywność”, w przypadku małych dzieci powinniśmy raczej mówić o „wypowiedzi”. Dziecko, które kreśli linie i koła, maluje palcami, klei, wycina, lepi z plasteliny, tańczy, śpiewa i bawi się, jednocześnie odkrywa i rozwija własny język służący dwójkiemu celowi: z jednej strony dziecko dowiaduje się czegoś o świecie i sobie, a z drugiej szuka sposobu porozumiewania się z innymi.

Dobrym przykładem jest zabawa fabularna. Dzieci wkładają w zabawę całe serce, układają własną dramaturgię i zasady postępowania. Dziecko, które ćwiczy „sztukę” aktorską, które wyraża siebie przez odgrywanie ról czy gryzmołenie, jednocześnie się uczy – ćwiczy koordynację wzrokowo-ruchową, małą motorykę, umiejętność negocjacji w kwestii kto będzie mamą, a kto tatą, i czy tata powinien pomagać w zmywaniu naczyń. To nie jest ani bezsensowne, ani nieistotne, to po prostu fascynujące.

Jaki związek ma edukacja ze sztuką? Podobnie jak artysta kształtuje świat, tak nauczyciel chce kształtować i dziecko, i świat, w którym ono żyje. Najważniejsza jest przecież odpowiedź na pytanie: jaki ma być świat? Czy powinien to być świat, w którym trzeba twardo walczyć o swoje i przepychać się łokciami, czy świat, w którym można dać swobodny upust emocjom? Czy wszyscy powinni się troszczyć o siebie nawzajem, czy może sukces należy mierzyć wydajnością? A może w idealnym świecie ludzi starszych uznano by za skarbnicę wiedzy?

Właśnie dlatego edukacja to dziedzina polityki w szerokim znaczeniu tego słowa. A dlaczego „sztuka” przydaje się w edukacji? Ano dlatego, że unaoczni, iż standardy są kwestią umowną, a dyskusja o nich – czyli o tym, jakiego świata chcemy – jest zarówno możliwa, jak i niezbędna.

Herwig Deweerdt jest aktorem, gawędziarzem, reżyserem i pisarzem. Herwig.deweerdt@telenet.be

Z całym artykułem można zapoznać się na stronie internetowej Fundacji Komeńskiego <http://www.frd.org.pl/dzieciweuropie/dwe14.pdf>

WARTO PRZECZYTAĆ

- Materiały z II Ogólnopolskiej Konferencji „Profilaktyka Krzywdzenia Małych Dzieci” zorganizowanej przez Fundację Dzieci Niczyje w ramach programu Dobry Rodzic - Dobry Start www.dobryrodzic.pl/page.php?IDD=2&PID=72
- William Glasser: Każdy uczeń może osiągnąć sukces. Wydawnictwo Pracowni Alternatywnego Wychowania, Łódź 2005. Po lekturze książki odpowiedź wydaje się jednoznaczna: „tak”. Co więcej zostajemy wyposażeni w gotowe narzędzia do realizacji takiego zadania. Zachęcamy do lektury.

numer 7

Biuletyn „Początki” został przygotowany w ramach programu „Dla Dzieci”, który Fundacja Komeńskiego prowadzi wspólnie z Polsko-Amerykańską Fundacją Wolności.

Jeśli nie chcą Państwo otrzymywać naszego biuletynu, prosimy o przesłanie wiadomości e-mail na adres frd@frd.org.pl

Jednocześnie, w trosce o to, aby nasz biuletyn jak najlepiej informował Państwa o działaniach Fundacji - ale i o sytuacji wczesnej edukacji w Polsce - prosimy o nadsyłanie uwag i komentarzy do tego i poprzednich numerów biuletynu.

POLSKO-AMERYKAŃSKA
FUNDACJA WOLNOŚCI

POLISH-AMERICAN
FREEDOM FOUNDATION

Fundacja Rozwoju Dzieci im. Jana Amosa Komeńskiego

ul. Flory 1/8, 00-586 Warszawa,
tel. (+48 22) 652 30 82, (+48 22) 881 15 80
fax: (+48 22) 849 30 41
e-mail: frd@frd.org.pl